

Év eleji megfigyelőlap - 3 éves gyermek

A kommunikáció kialakuló rendszerének és hozzáférhetőségének megfigyeléséhez

GYERMEK NEVE

DÁTUM

MEGFIGYELŐ

HELYZET

Irányadó életkori sáv: 3;0-3;11 év. A megfigyelés több helyzetből és több partnertől származó információra épüljön.

TERÜLET	MEGFIGYELHETŐ JELENSÉG	ÉV ELEJE	KONT- ROLL	PÉLDA / JEGYZET
Közlési funkciók	Kér, választ, tiltakozik vagy segítséget kér valamely hozzáférhető kommunikációs móddal.	☐	☐	
	Megmutat, megoszt, kommentál vagy figyelmet irányít - nem csak tárgy megszerzéséért kommunikál.	☐	☐	
Megértés	Megérti a megszokott, egyszerű közléseket; elkülöníthető a rutin követése a nyelvi megértéstől.	☐	☐	
	Új, egyszerű kérést vagy kérdést is ért a szükséges vizuális és helyzeti támpontokkal.	☐	☐	
Kifejező repertoár	Szavakat, gesztusokat, képeket, jeleket vagy AAK-t szándékosan, jelentéssel használ.	☐	☐	
	Két vagy több elemet összekapcsol, illetve ismételt fordulatainak megfigyelhető kommunikációs funkciója van.	☐	☐	
Kölcsönösség és javítás	Rövid kommunikációs körben kezdeményez és válaszol a saját jelzéseivel; a szemkontaktus nem feltétel.	☐	☐	
	Félreértéskor kitart, ismétel, mutat, más módot választ vagy segítséget kér.	☐	☐	
Szimbolizáció és játék	Gesztust, rámutatást, megmutatást vagy más reprezentációt közlési céllal használ.	☐	☐	
	Funkcionális, utánzó vagy mintha-játékban egyszerű cselekvéssort szervez.	☐	☐	
Beszédprodukció	Változatos magán- és mássalhangzókat, valamint többféle szótagalakot használ.	☐	☐	
	A beszéd érthetősége és a hibák következetessége megfigyelhető; szükség esetén motoros beszédvizsgálat indokolt.	☐	☐	
Általánosítás	Legalább két partnerrel vagy két helyzetben hozzáférhető a kommunikációja.	☐	☐	
	A megtanult közlést nem csak begyakorolt rutinban, hanem új példában is használja.	☐	☐	
Hozzáférés és autonómia	Kommunikációja javul megfelelő idővel, vizuális támponttal, modellel, AAK-kal vagy kisebb terheléssel.	☐	☐	
	Képes nemet, szünetet, segítséget vagy kellemtelenséget jelezni a saját kommunikációs módján.	☐	☐	

Pontozás

0 = még nem figyelhető meg megfelelő lehetőség és támogatás mellett sem | 1 = jelentős támogatással vagy nagyon szűk helyzetben | 2 = változóan vagy mérsékelt támogatással | 3 = spontán, funkcionálisan, több helyzetben | N = nem volt megfigyelési lehetőség

Év eleji megfigyelőlap - 5 éves gyermek

A nyelvi rendszer, az eseményszervezés és a kommunikációs rugalmasság feltérképezéséhez

GYERMEK NEVE	DÁTUM	MEGFIGYELŐ	HELYZET

Irányadó életkori sáv: 5;0-5;11 év. A teljesítményt szabad játékban, beszélgetésben és rövid strukturált feladatban is figyeljük meg.

TERÜLET	MEGFIGYELHETŐ JELENSÉG	ÉV ELEJE	KONT-ROLL	PÉLDA / JEGYZET
Beszéderítés	Megérti a kétlépéses közléseket, ha a lépések nyelvileg és figyelmeileg hozzáférhetők.	☐	☐	
	Érti a tagadást, kérdéseket, valamint alapvető térbeli és idői viszonyokat.	☐	☐	
Szókincs és szóelőhívás	Tárgyakat, cselekvéseket, tulajdonságokat és kategóriákat változtatón nevez meg.	☐	☐	
	Szókereséskor körülír, pontosít vagy más stratégiát használ; a szóelőhívási hibák mintázata rögzíthető.	☐	☐	
Nyelvtan és mondatalkotás	A magyar ragokat, jeleket, igealakokat és szórendet többnyire érthető jelentéssel használja.	☐	☐	
	Egyszerű mondatokon túl kapcsol mellé- vagy alárendelt tartalmakat, illetve rugalmasan alkot új mondatot.	☐	☐	
Esemény és narratíva	Képsorról vagy saját élményről legalább három összefüggő eseményelemet közöl.	☐	☐	
	Jelöli a szereplőt, sorrendet, okot vagy következményt a számára hozzáférhető módon.	☐	☐	
Pragmatika és javítás	Kezdeményez, válaszol, témát tart vagy lezár; a partnerre és helyzetre részben tud támaszkodni.	☐	☐	
	Félreértéskor pontosít, visszakérdez, ismétlést kér vagy más kommunikációs módot választ.	☐	☐	
Beszéd és prozódia	Beszéde ismeretlen partner számára is többnyire érthető; a hanghibák és fonológiai minták rögzíthetők.	☐	☐	
	A beszédtempó, hangsúly, hanglejtés, folyamatosság és motoros szervezés nem akadályozza jelentősen a közlést.	☐	☐	
Fonológiai tudatosság	Észrevesz vagy létrehoz rímet, ritmust, illetve képes szavakat szótagokra bontani.	☐	☐	
	Hallási alapon összehasonlított szókezdetekeket vagy hangalakokat; a betűismeret nem helyettesíti ezt a megfigyelést.	☐	☐	
Hozzáférés és autonómia	Nyelvi teljesítménye javul feldolgozási idővel, vizuális támogatással, modellel vagy AAK-kal.	☐	☐	
	Képes jelezni, ha nem érti, segítséget, ismétlést, más megfogalmazást vagy szünetet kér.	☐	☐	

Pontozás
0 = még nem figyelhető meg megfelelő lehetőség és támogatás mellett sem | 1 = jelentős támogatással vagy nagyon szűk helyzetben | 2 = változóan vagy mérsékelt támogatással | 3 = spontán, funkcionálisan, több helyzetben | N = nem volt megfigyelési lehetőség

Év eleji megfigyelőlap - kisiskolás

A tanuláshoz szükséges nyelv, a szövegalkotás és az iskolai részvétel megfigyeléséhez

GYERMEK NEVE

DÁTUM

MEGFIGYELŐ

HELYZET

Irányadó életkori sáv: 1-4. évfolyam. A feladat nyelvi követelményeit mindig a gyermek életkorához és tananyagához igazítsuk.

TERÜLET	MEGFIGYELHETŐ JELENSÉG	ÉV ELEJE	KONT-ROLL	PÉLDA / JEGYZET
Hallott nyelv	Követi a többlépéses tanítói instrukciót, és meg tudja nevezni, melyik rész vált bizonytalanná.			
	Megérti a hosszabb magyarázat fő üzenetét, a nyelvtani viszonyokat és a lényeges részleteket.			
Szókincs és szóelőhívás	Életkorának megfelelő hétköznapi és tantárgyi szavakat ért, kategóriákba rendez és meghatároz.			
	Beszédben vagy írásban hozzáfér a szükséges szóhoz, illetve hatékony szókeresési stratégiát használ.			
Nyelvtan	Hosszabb, összetett mondatokat pontosan ért, beleértve az idői, oksági és feltételes viszonyokat.			
	Beszédben vagy írásban nyelvtanilag szervezett, a jelentést pontosan közvetítő mondatokat alkot.			
Narratíva	Történetében azonosíthatók a szereplők, helyszín, sorrend, probléma és következmény.			
	Úgy ad elegendő háttérinformációt, hogy a hallgató az eseményt előzetes ismeret nélkül is követni tudja.			
Következtetés és pragmatika	Képes nem kimondott információra következtetni, illetve felismeri a többértelmű vagy nem szó szerinti jelentést.			
	Beszélgetésben témát tart, pontosít, figyelembe veszi a partner tudását és javítja a félreértést.			
Beszéd, prozódia, fluencia	Artikulációja és beszédérthetősége életkorának, feladatának és kommunikációs szükségletének megfelelően funkcionális.			
	A tempó, hanglejtés, hangsúly, folyamatosság vagy motoros szervezés nem korlátozza számottevően a részvételt.			
Olvasás és írott nyelv	Az olvasás pontossága mellett a mondat- és szövegértés, következtetés és lényegkiemelés is hozzáférhető.			
	Írásban összefüggő tartalmat tervez, mondatokká szervez és a feladathoz igazít.			
Részvétel és önérvényesítés	Csoportban és egyéni helyzetben is hozzáfér a kommunikációjához a megfelelő támogatásokkal.			
	Segítséget, ismétlést, pontosítást, más kommunikációs módot vagy szünetet tud kérni.			

Pontozás
0 = még nem figyelhető meg megfelelő lehetőség és támogatás mellett sem | 1 = jelentős támogatással vagy nagyon szűk helyzetben | 2 = változóan vagy mérsékelt támogatással | 3 = spontán, funkcionálisan, több helyzetben | N = nem volt megfigyelési lehetőség

Kitölthető csillagdiagram - 3 éves gyermek

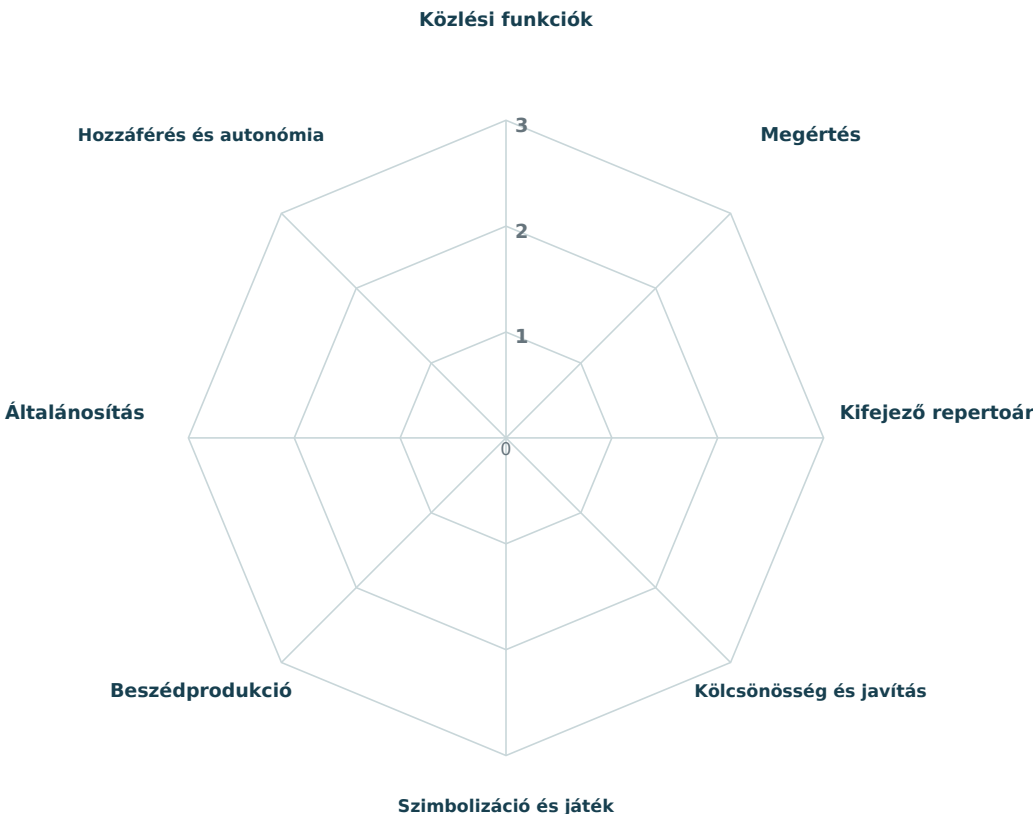
Az év eleji és a későbbi kontrollprofil ugyanazon az ábrán jeleníthető meg

GYERMEK NEVE

DÁTUM

MEGFIGYELŐ

Írja be a 0-3 közötti pontszámot, majd jelölje az azonos értéket a hozzá tartozó tengelyen. Az első profilt folytonos türkiz, a másodikat szaggatott arany vonallal kösse össze.

TENGELY	ÉV ELEJE	KONTROLL	PÉLDA / MEGJEGYZÉS
Közlési funkciók			
Megértés			
Kifejező repertoár			
Kölcsönösség és javítás			
Szimbolizáció és játék			
Beszédprodukción			
Általánosítás			
Hozzáférés és autonómia			

Kitölthető csillagdiagram - 5 éves gyermek

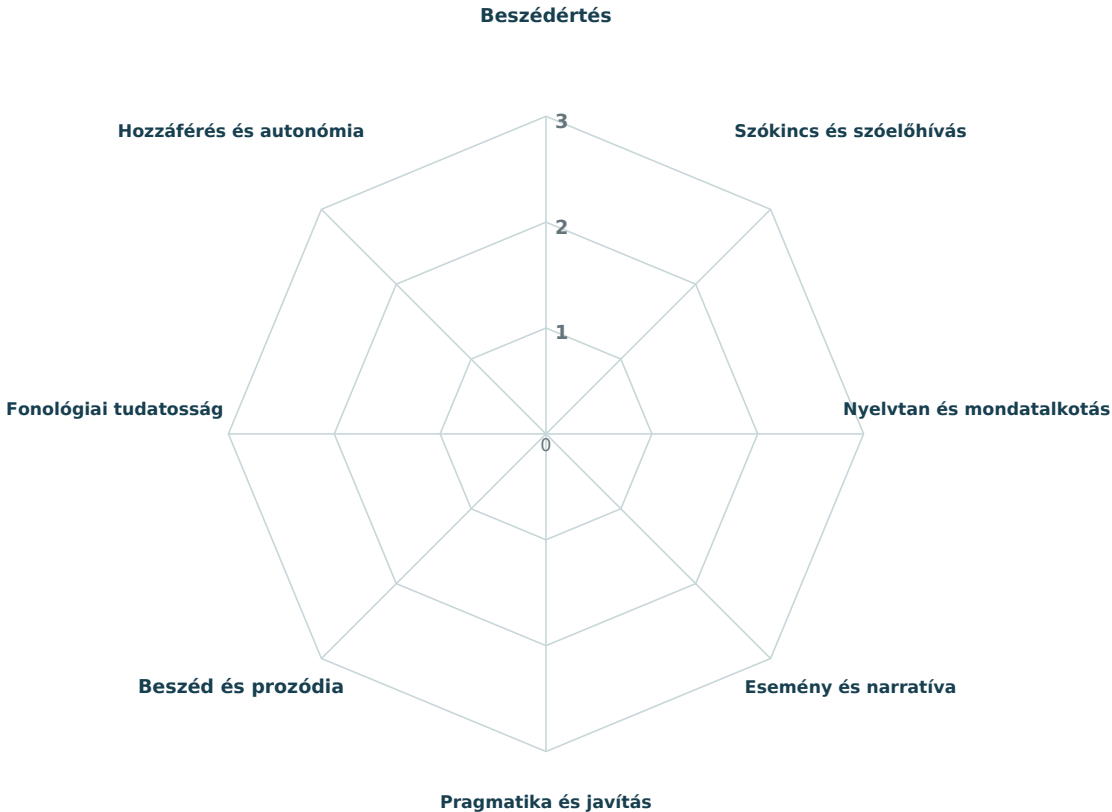
Az év eleji és a későbbi kontrollprofil ugyanazon az ábrán jeleníthető meg

GYERMEK NEVE

DÁTUM

MEGFIGYELŐ

Írja be a 0-3 közötti pontszámot, majd jelölje az azonos értéket a hozzá tartozó tengelyen. Az első profilt folytonos türkiz, a másodikat szaggatott arany vonallal kösse össze.

TENGELY	ÉV ELEJE	KONTROLL	PÉLDA / MEGJEGYZÉS
Beszédértés			
Szókincs és szóelőhívás			
Nyelvtan és mondatalkotás			
Esemény és narratíva			
Pragmatika és javítás			
Beszéd és prozódia			
Fonológiai tudatosság			
Hozzáférés és autonómia			

Kitölthető csillagdiagram - kisiskolás

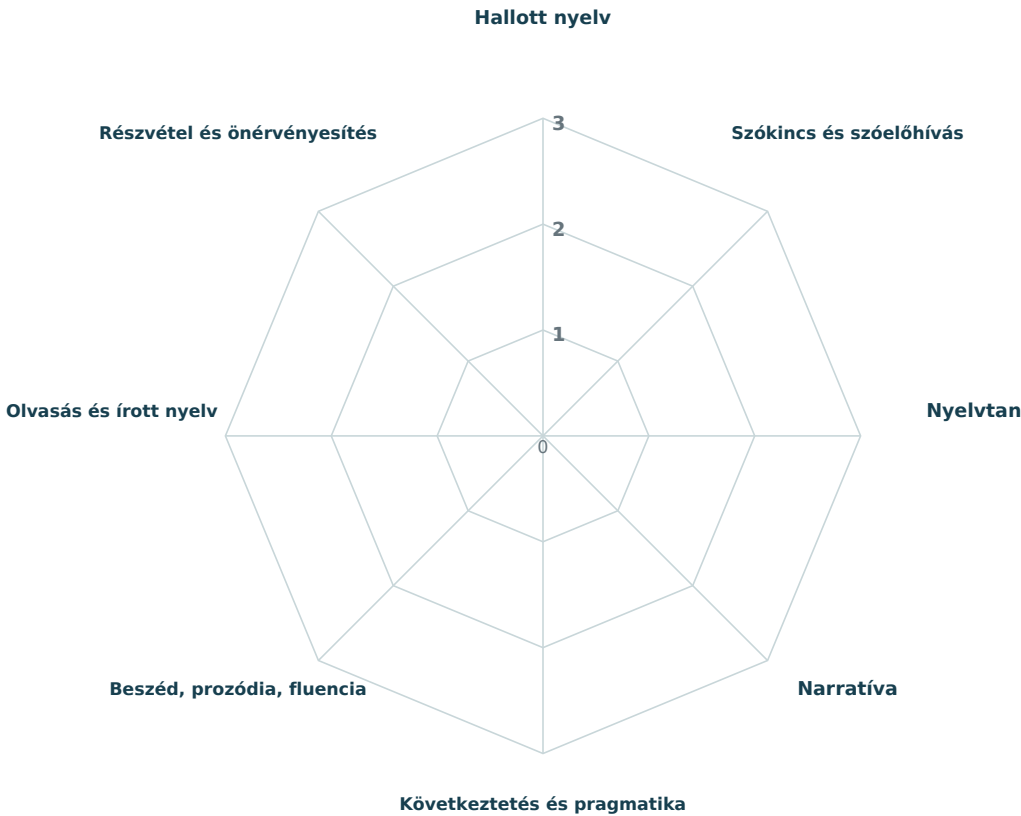
Az év eleji és a későbbi kontrollprofil ugyanazon az ábrán jeleníthető meg

GYERMEK NEVE

DÁTUM

MEGFIGYELŐ

Írja be a 0-3 közötti pontszámot, majd jelölje az azonos értéket a hozzá tartozó tengelyen. Az első profilt folytonos türkiz, a másodikat szaggatott arany vonallal kösse össze.

TENGELY	ÉV ELEJE	KONTROLL	PÉLDA / MEGJEGYZÉS
Hallott nyelv			
Szókincs és szóelőhívás			
Nyelvtan			
Narratíva			
Következtetés és pragmatika			
Beszéd, prozódia, fluencia			
Olvasás és írott nyelv			
Részvétel és önérvényesítés			

Kommunikációs hozzáférés - közös diagram

A környezet és a támogatások illeszkedésének összehasonlításához

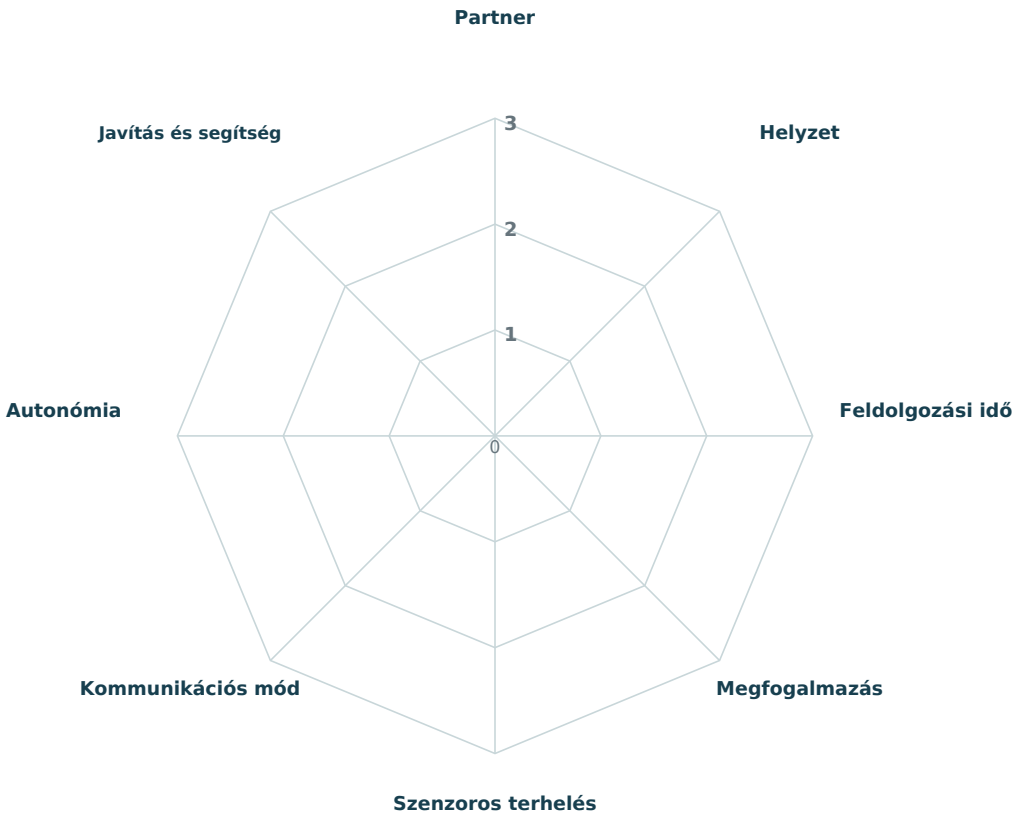
GYERMEK NEVE

DÁTUM

MEGFIGYELŐ

HELYZET

A pontszám itt a helyzet hozzáférhetőségét jelzi: 0 = erős akadály, 3 = jól illeszkedő támogatás. Két helyzet vagy ugyanazon helyzet két időpontja rajzolható egymásra.

TENGELY	HELYZET A	HELYZET B	PÉLDA / MEGJEGYZÉS
Partner			
Helyzet			
Feldolgozási idő			
Megfogalmazás			
Szenzoros terhelés			
Kommunikációs mód			
Autonómia			
Javítás és segítség			

Rövid szülői kérdéssor

A gyermek otthoni és természetes kommunikációjának megismeréséhez

GYERMEK NEVE

DÁTUM

MEGFIGYELŐ

HELYZET

Kérjük, konkrét példát írjon. A rövid, helyzethez kötött megfigyelés többet segít, mint az általános minősítés.

1

Milyen módokon kommunikál a gyermeke? (beszéd, gesztus, kép, AAK, írás, rajz, cselekvés)

2

Mit közöl a leggyakrabban spontán: kér, tiltakozik, segítséget kér, kommentál vagy megoszt valamit?

3

Hogyan jelzi, ha nemet mondana, szünetet kérne, nem érti vagy kellemetlen neki valami?

4

Milyen megfogalmazást ért a legkönnyebben: rövid mondatot, választást, képet, bemutatást vagy megszokott rutint?

5

Mikor kommunikál a legkönnyebben, és kivel a leginkább hozzáférhető a nyelve?

6

Milyen helyzetekben csökken a beszéde vagy a kommunikációja? Mi előzi ezt meg?

7

Honnan veszik észre, hogy félreértett valamit vagy elveszítette a fonalat?

8

Használ-e ismételt mondatokat, idézeteket vagy visszhangszerű közléseket? Mit jelenthetnek az adott helyzetben?

9

Mi változott az elmúlt fél évben a megértésében, közléseiben vagy kommunikációs önállóságában?

10

Mi az az egy kommunikációs helyzet, amelyben idén a legfontosabb lenne előrelépnie?

Rövid pedagógusi kérdőssor

Az óvodai vagy iskolai nyelvhasználat és részvétel feltérképezéséhez

GYERMEK NEVE

DÁTUM

MEGFIGYELŐ

HELYZET

Kérjük, konkrét példát írjon. A rövid, helyzethez kötött megfigyelés többet segít, mint az általános minősítés.

1

Mely helyzetekben kommunikál a gyermek a legkönnyebben, és melyekben válik nehezebben hozzáférhetővé?

2

Kérdésre, megjegyzésre, választási lehetőségre vagy közvetlen felszólításra reagál jobban?

3

Mi változik egyéni helyzetben, kiscsoportban és teljes csoportban?

4

Milyen hosszúságú és összetettségű instrukciót követ? Milyen vizuális támpont segít?

5

Kezdeményez-e, kér-e segítséget, jelez-e félreértést, illetve próbálja-e javítani a közlést?

6

Hogyan kommunikál kortársakkal? Milyen partneri támogatás teszi lehetővé a részvételt?

7

Tud-e eseményt, élményt vagy tananyagot összefüggően elmondani a szükséges támogatással?

8

Mennyi feldolgozási idő, vizuális támogatás, modelladás vagy AAK segíti a teljesítményét?

9

A beszédérthetőség, szóelőhívás, mondatalkotás, prozódia vagy fluencia közül mi korlátozza leginkább?

10

Mi legyen az első közös, funkcionális kommunikációs cél az idei tanévben?

Egyoldalasság értelmezési útmutató

A megfigyelőlapok és a csillagdiagramok biztonságos használatához

A lap célja

A gyermek aktuális nyelvi-kommunikációs profiljának, a támogatási szükségletnek és a hozzáférést segítő körülményeknek a leírása. Nem standardizált teszt, nem diagnosztikai skála, és nem alkalmas gyermekek rangsorolására.

1. Megfigyelési időszak

- Az első 2-3 hétben legalább három eltérő helyzetből gyűjtsön példát.
- Legyen köztük szabad, strukturált és természetes csoporthelyzet.
- Használja a gyermek elsődleges kommunikációs módját, beleértve az AAK-t.

2. Pontozás

- 0: megfelelő lehetőség és támogatás mellett sem figyelhető meg.
- 1: jelentős támogatással vagy nagyon szűk helyzetben.
- 2: változóan vagy mérsékelt támogatással.
- 3: spontán, funkcionálisan, több helyzetben.
- N: nem volt megfigyelési lehetőség - ne számítsa át nullára.
-

3. Tengelypont számítása

- Egy terület két tételének átlagát jelölje a csillagdiagramon.
- Egyetlen N esetén a megfigyelt tétel használható; két N esetén hagyja üresen a tengelyt.
- A törtértékek jelölhetők a gyűrűk között.
-

4. Mit mutat a két profil?

- A két vonal alakja fontosabb, mint a teljes kitöltött terület nagysága.
- A növekedés jelezhet fejlődést, jobb hozzáférést vagy hatékonyabb környezeti támogatást.
- A csökkenés új terhelést, egészségi változást vagy eltérő megfigyelési helyzetet is jelezhet.

5. Mikor kell továbblépni?

- Ha a nehézség tartósan akadályozza a részvételt, tanulást vagy önálló közlést.
- Ha a beszédértés és a kifejezés egyaránt érintett, regresszió látható vagy a fejlődés megtorpan.
- Ha hallás-, motoros beszéd-, nyelési vagy egyéb egészségi kérdés merül fel, kérjen célzott vizsgálatot.

6. Nyelvi zavar autizmus mellett

- A beszédet, a nyelvi rendszert, a pragmatikát és a hozzáférést külön kell megfigyelni.
- A strukturális nyelvi nehézséget megértési, szókincsbeli, nyelvtani, narratív és tanulási adatok együtt támasztják alá.
- Az értékeléshez nyelvi minta, dinamikus próba, partneri információ és szükség szerint standardizált mérés társuljon.

Fontos értelmezési szabály

A teljesítménykülönbség nem feltétlenül képességihiány. Ha a gyermek biztonságos, jól támogatott helyzetben lényegesen többet tud megmutatni, a fejlesztési cél mellett a környezet és a partneri kommunikáció módosítása is szükséges.